

Slovenski dom

Stev. 85.

V Ljubljani, petek 14. aprila 1939.

Leto IV

Predsednik angleške in predsednik francoske vlade izjavljata: Francija in Anglija bosta z vsemi silami branili Grčijo, Romunijo in sedanje meje na Balkanu

London 14. aprila. o. Predsednik angleške vlade Chamberlain je včeraj v poslanski zbornici imel dolg govor, v katerem je povedal angleško stališče do zadnjih dogodkov v Evropi ter dokazal njeno voljo, da ne bo več pustila nasilno spreminjati sedanjega stanja v nobenem delu Evrope. Njegov govor je vseboval naslednje glavne misli:

Angleška vlada še vedno ni dobila podrobnih vesti o dogodkih v Albaniji, ker so bile zveze med Albanijo in Anglijo onemogočene. Poročila o dogodkih v Albaniji si nasprotujejo in so pristranska, vendar so bili velikonočni dogodki v tej državi taki, da so zahtevali izredno sklicanje angleške zbornice, zlasti še, ker je 8. aprila albanski poslanik prosil angleško vlado, naj podpre mali albanski narod v njegovem boju za svobodo.

Nova uporaba sile v Evropi je presunila ves svet, ki je dvomil o tem, da bi v Albaniji grdo ravnali z Italijani. Toda Italija je 7. aprila s sklicevanjem na to ravnanje začela zasedati Albanijo, ker so baje v Tirani nastali neredi. Kakšna so bila prava ozadja tega italijanskega koraka, še ni mogoče povedati, ker manjka angleški vladi podrobnih poročil.

Po albanskih vesteh je italijanska vlada skušala Albanijo vsiliti svojo voljo z ultimatom, katerega je pa Albanija odklonila, nakar so se Italijani med hudim bombardiranjem iz zraka in z morja začeli izkrcavati v štirih albanskih pristaniščih. Italijanski predlogi so zahtevali, naj Albanija sprejme italijanski protektorat, s čimer bi bilo albanske neodvisnosti in samostojnosti konec.

Govorice o nevarnosti, ki je grozila italijanskim koristim v Albaniji in o navdušenju, s katerim so sprejeli Albanci italijansko vojsko, so zelo prozorne. Svet se na ta poročila ni oziral in je z nevoljo sprejel dejstvo, da je močna država z nasiljem vsilila svojo voljo državi, ki se ni mogla braniti.

Sprčo vsega tega ne more angleška vlada pustiti nikogar v dvomu o svojem stališču in zato poudarja, da pripisuje poseben pomen ohranitvi miru in sedanjega stanja na Sredozemskem morju in na Balkanskem polotoku.

Anglija ne želi, da bi kdo motil ta mir s silo ali grožnjo. Če bi prišlo do kakšnega koraka, ki bi očitno ogrožal neodvisnost Grčije ali Romunije, ali če bi ti dve državi morali za svojo obrambo seči po orožju, bo Anglija smatrala za dolžnost, da romunski in grški vladi priskoči na pomoč z vsemi svojimi silami.

Navzlic razočaranju je Anglija prepričana, da so dobri odnosi med njo in Italijo potrebni. Toda Italija mora dejansko dokazati, da ima take želje tudi ona. Italijanski korak v Albaniji ne služi ohranitvi miru in varnosti, marveč še poestrjuje mednarodno napetost. Angleška vlada je italijanski jasno sporočila, da tak korak lahko zelo krši sedanje ravnanje na Sredozemskem morju, kar je zelo važno za italijansko-angleški sporazum. Italijanski zunanji minister je angleškemu poslaniku zagotovil, da bodo bodoči koraki Italije v Albaniji odvisni od želje albanskega ljudstva. Albanska začasna vlada je ponudila vladarsko krono italijanskemu kralju. Do zdaj Italija na to ponudbo še ni odgovorila.

Naloga angleške vlade je ne le uresničevati tisto, kar si želi Anglija, temveč tudi tisto, kar želi drugi narodi. Zato bo Anglija branila ne samo sebe, marveč se bo vedno postavila tudi

na stran tistih, ki bi bili ogroženi in bi se bali za svojo svobodo. Zato Anglija ne bo pustila, da bi se spremenila katerakoli meja na Balkanu.

Po govoru ministrskega predsednika je bila v zbornici krajša debata, v kateri so se oglašali zlasti opozicijski poslanci, a so vsi odobrvali predsednikovo izjavo o jamstvu za meje na Balkanu.

Predsednik francoske vlade Daladier je včeraj dal časnikiarjem naslednjo izjavo:

Politiko Francije sem orisal v govoru, ki sem ga imel po radiu 29. marca. Rekel sem, da je Evropa v pripravljenosti in da je Francija odločena, da ohrani mir v svobodi in časti, zato pa mora predvsem okrepiti svojo lastno obrambo in raztegniti svoje zveze z vsemi narodi, ki so pripravljeni upreti se napadu. Od tedaj smo delali v tem smislu. To smo delali brez besedičenj in brez izzivanja. Da bi bilo delo uspešno, ni treba, da bi ga spremljali govori in grožnje. Zato smo sprejeli vojaške ukrepe, ki jamčijo uspeh proti kakršnekoli iznenadenju na

meji Francije in njenega imperija. Vlada se zahvaljuje, da v imenu Francije vsem, ki so odšli na svoja mesta, v svoje polke, svoje eskadrije in na svoje ladje, kakor tudi vsem tistim, ki so prispevali, da se njihovi državi zagotovi varnost. Želim se tudi zahvaliti tudi vsem onih po naših tovarnah, ki delajo za narodno obrambo in katerih trud vsak dan rodi srečne uspehe. Istočasno in po istih načinih smo nadaljevali diplomatsko delo, ki je potrebno za ohranitev miru in za okrepitev sloge, ki mora pred skupno nevarnostjo združiti vse države, katere so pripravljene braniti svojo svobodo. Ostali smo v neprestanem stiku z vladami Anglije, USA, Rusije, Poljske in Balkanskega sporazuma. Naš cilj — ki ga bomo dosegli — je, da organiziramo tesno in potrebno sodelovanje med vsemi narodi, ki vedo, da se je treba boriti za življenjske koristi, ki ne zavračajo nobenega preučevanja sedanjih vprašanj in ki so nazadnje pripravljeni, da se upro vsakemu poskusu tujega gospodstva.

Ali je potrebno še pripominjati, da naš tesni in globoki sporazum z Veliko Britanijo ni nikdar predstavljal večje sile, kakor jo predstavlja danes. Na francoski narod torej naslavljam naslednjo izjavo, ki je bila izdelana v sporazumu med Francijo in Veliko Britanijo:

Francoska vlada pripisuje največjo važnost temu, da se že vnaprej upre vsaki spremembi sedanjega stanja v Sredozemskem morju in na Balkanskem polotoku, spremembi, ki bi nastala nasilno ali z grožnjami. Upoštevajoč posebno vznemirjenost, ki so jo povzročili dogodki zadnjih tednov, je francoska vlada dala Romuniji in Grčiji posebna zagotovila, da bo v primeru, če se pripeti kaj, kar bi jasno ogrožalo neodvisnost Grčije in Romunije in kar bi romunska in grška vlada smatrali za napad na svoje življenjske koristi ter bi zato odgovorili, bi se francoska vlada smatrala za obvezano, da jima nudi svojo pomoč. Angleška vlada je zavzela isto stališče. Francoska vlada je na drugi strani srečna, da so bili doseženi sklepi glede medsebojnih obveznosti med Veliko Britanijo in Poljsko, ki sta sklenili nuditi druga druga pomoč zaradi obrambe neodvisnosti, če bi bila posredno ali neposredno v nevarnosti. Poljsko-francoska zveza je potrjena od Francije in od Poljske v istem duhu. Francija in Poljska sta si dali med seboj zagotovila proti vsaki neposredni ali posredni nevarnosti, ki bi mogla ogroziti njune življenjske koristi. Vpravi danes so naši veleposlaniki sporočili to izjavo vsem vladam, posebno še turški vladi.

Pred važnimi dogodki v Španiji?

Tretjina nemškega vojnega brodovja je odplula v španske vode

Zb. ran, e vojaških oddelkov v bližini Gibraltarja

London, 14. apr. o. Uradno poročajo, da je Nemčija obvestila poveljstvo angleške mornarice o tem, da bo prihodnje dni odplula tretjina nemškega vojnega brodovja v španske vode in tam ostala mesec dni. To obvestilo je v skladu z mednarodnimi običaji. Je pa vzbudilo v Angliji veliko pozornost, da se je Nemčija prav te čase odločila poslati svoje brodovje v španske vode. V zvezi s tem se širijo govorice o korakih, ki jih nameravata izvesti Nemčija in Italija v Španiji. Ob pristupu k zvezi proti Kominterni je po teh govoricah Španija morala podpisati tudi določilo, da bo v primeru kakšnega spopada dala vsa svoja pristanišča na razpolago nemški in italijanski vojni mornarici.

Pariz, 14. aprila. o. Po poročilih, ki prihajajo zadnje dni iz Španije, sklepajo v francoski politični javnosti, da bo Španija v kratkem postala spet središče važnih mednarodnih dogodkov. Zagotovila, ki jih je dala italijanska vlada glede umika prostovoljcev, izgubljajo verjetnost sprčo poročil o zadnjih vojaških pripravah na španskem ozemlju okoli Gibraltarja in v španskem Maroku. V Cadizu so se zadnje dni izkrcali novi oddelki italijanske vojske z velikimi množinami vojnega materiala. Anglija in Francija morata obrniti svojo pozornost na te dogodke, ker kaže, da bosta Nemčija in Italija odgovorili na angleško izjavo glede pomoči Grčiji in Romuniji s kakimi koraki pri Gibraltarju.

Pogajanja glede angleške pomoči Turčiji

Turčija naj dovoli francoskim in angleškim bojnim ladjam prehod v Črno morje — Za sporazum med Romunijo in Bolgarijo

London, 14. aprila. o. V poučenih, vladi bližnjih angleških krogih pravijo, da se bodo med Anglijo, Grčijo in Romunijo v kratkem začela pogajanja, ki bodo točno določila obliko angleške pomoči za ti državi. Vsa pogajanja naj bi enostransko angleško jamstvo in pomoč spremenila v pogodbo o vzajemni pomoči. Po tej pogodbi bi se tudi Grčija in Romunija obvezali pomagati Angliji. Angleška vlada je začela preučevati možnosti o tem, da bi se njene obljube raztegnile tudi na druge balkanske države, ki se čutijo ogrožene.

Glavno pozornost je je Anglija zdaj posvetila Turčiji. Angleška in francoska pomoč za Romunijo ne more biti uspešna, če Turčija ne dovoli, da bi angleške in francoske bojne ladje lahko plule skozi Dardanele v Črno morje in tako šle pomagat Romuniji. Romunija in Turčija sta pred kratkim sklenili spo-

razum o vzajemni popolni pomoči v primeru vojne in sta v sporazumu sprejeli tudi določilo glede prehoda tujih bojnih ladij skozi Dardanele. Sprčo vsega tega so pogajanja med Anglijo in Turčijo morala uspešno potekati. Angleška vlada je sinoči izdala uradno poročilo o teh razgovorih, pri katerih je glavni predmet pomoči, ki jo bo Anglija nudila Turčiji, če bi bila napadena. Ni dvoma, da bodo ta pogajanja v kratkem ugodno zaključena, in bo v angleško-francoski obrambni sestav stopila tudi Turčija.

Prizadevanja angleške vlade so zdaj usmerjena tudi na Bolgarijo. Dokler Bolgarija ni pridobljena za angleško obrambno zvezo, do tedaj angleška prizadevanja ne bodo imela velikega uspeha. Bolgarija bi bila pripravljena priključiti se drugim balkanskim državam in skleniti z njimi skupno fronto proti tujim napadom, če ji Romunija vrne Dobružo, katero je zasedla po svetovni vojni. V Angliji so mnjenja, da sta angleška in francoska vlada dovolj močni, da bi vplivali na Romunijo, naj zaradi lastne rešitve to stori.

Vesti 14. aprila

Dva parnika koruze in drugih živil je poslala italijanska vlada v Albanijo.

Vse angleško časopisje razpravlja danes o govoru predsednika Chamberlaina in pravi, da bo Anglija morala odpovedati sporazum z Italijo ter zasedi Krf, če Italija ne bo spremenila svoje politike.

Nemški propagandni minister dr. Goebbels je danes dopotoval v Belgrad, kjer se misli ustaviti kake dva dni.

Poljska se ne bo nič prerekala z nemškimi listi, marveč bo molčala in se branila, če bo treba, ker je za obrambo pripravljena — pišejo današnji poljski listi v odgovor na nemška poročila glede preganjanja Nemcev na Poljskem.

Jamstvo Anglije in Francije za Romunijo in Grčijo ne vsebuje novih obveznosti za Poljsko in se ne tiče poljsko-angleške in poljsko-francoske zveze — izjavljajo uradni krogi v Varšavi.

1.400.000 mož ima Italija zdaj pod orožjem.

Zadnje spremembe v Albaniji pomenijo pomiritev položaja v južnovzhodni Evropi. Zasedba Albanije po italijanski vojski je samo potrditev dejanskega stanja, ki je vladalo v Albaniji ves čas po svetovni vojni, ko je bilo s pogodbami priznana, da spada Albanija v italijansko politično in gospodarsko območje. Tako piše o zasedbi Albanije uradno glasilo nemškega zunanega ministrstva.

Za Albanijo mora priti na vrsto romunska Transilvanija, češ da Romunija tam tako zatira madžarsko prebivalstvo, da za Madžare ni drugega izhoda, kakor zasedba te pokrajine, piše glasilo madžarskih fašistov »Magyarország«. List je bil zaradi tega članka za nekaj časa prepovedan.

Bolgarski ministrski predsednik Kjosivanov je sprejel jugoslovanskega in grškega poslanika in imel z njima dolg pogovor, ki se je nanašal na nekatere varnostne ukrepe v Jugoslaviji in Grčiji, za katere bi Bolgarija rada vedela, kaj pomenijo.

Albanija bo kljub istemu vladarju ostala čisto samostojna država, ki bo imela svojo vlado in celo svojo zastavo. Zanj se začnejo zdaj dnevi sreče in blagostanja, napoveduje rimski »Giornale d'Italia«.

Za novega angleškega poslanika v Rimu je imenovan dosedanji poslanik v Belgiji Percy Loraine. Sedanjí poslanik Perth bo v desetih dneh zapustil svoje mesto.

Belgijska vlada je sklenila poklicati pod orožje vse rezerviste-specialiste. O preganjanju Nemcev na Poljskem ve veliko poročati nemško časopisje. To poročanje je podobno poročanju ob dogodkih na Češkem pred zasedbo sudetskega ozemlja.

Šahovska tekma za državno prvenstvo

Pir izgubil, a tudi Kostiču se obeta prvi poraz

V Zagrebu so včeraj udeleženci mojstrskega šahovskega turnirja začeli igrati 11. kolo. Najhitreje je končal dr. Milan Vidmar, ker mu sploh ni bilo treba igrati. Njegov tekmeč je bil odsotni Furlani, ki je moral zaradi očetove smrti odpotovati v Ljubljano. Vodstvo turnirja je sicer pred dvema dnevi odločilo, da bo smel Furlani svoje nadaljnje partije odigrati pozneje ko se vrne v Zagreb, včeraj pa je Furlani sporočil, da ne bo mogel pravočasno priti nazaj v Zagreb in naj si vsi tisti tekmovalci, s katerimi bi moral še igrati, točke kar zapišejo sebi v korist. Prvi dar je torej dobil vele mojster dr. Vidmar.

Vuković in Avirovič sta igrala damski gambit. Začela sta približno oba enako dobro. Vuković je spoznal, da ne bo proti izvrstno razpoloženemu Aviroviču mogel doseči ničesar in je ponudil nasprotniku pol točke. — Avirovič jo je hvaležno sprejel.

Prav tako sta si segla v roke in se zedinila za remis tudi Filipčič in Kalabar. Filipčič je sicer začel nekoliko boljše, vendar se mu je kmalu začelo, da ima še premajhno prednost, da bi mogel igrati dobiti.

Bröder je igral tokrat z Rožičem. Rožič je takoj v začetku začel nespretno postavljati svoje figure in je kmalu izgubil kmata Bröderjev napad na nasprotnikovo kraljevo krilo se je posrečil in Rožič se je moral potem, ko sta bili vojski obeh že precej razredčeni, vdati.

Petek : Preinfalk. Indijska obramba damskega gambita. Začela sta približno enako močno, potem pa je Preinfalk spregledal potezo, s katero je dobil šah ter izgubil važnega kmata. Sledila

je izmenjava figur. Preinfalk se je nato nekoliko popravil. V končnici trdnjave in kmata proti kraljici ima Preinfalk še vedno upanje, da reši pol točke.

Kostič : Lešnik. Španska igra. Oba sta igrala zelo močno. Začela sta precej nejasno. Lešnik se je dobro branil in bil ves čas nevaren s svojimi dvoreznimi potezami. Igra je bila drugič prekinjena v končnici trdnjav, kjer ima Lešnik nevarnega kmata in precej upanja na zmago. Ta igra je bila največje presenečenje 11. kola, ker nihče ni pričakoval od Lešnika, da bo tako sijajno zaigral proti toliko slovitemu Kostiču.

Tomovič : Pir. Damski gambit. Pir je lepo odgovarjal. Ob prekinitvi je bil položaj precej nejasen. Tomovič je stal sicer že nekoliko slabše, a se je pozneje popravil in stal do konca partije boljše od Pira. Da bi se rešil pritiska, je naredil zelo tvegano potezo, ki pa se mu ni posrečila. Pritiska se je res rašil, toda tako, da je izgubil celo točko.

Vidmar ml. : Schreiber. Kraljevska indijska obramba. Vidmar je začel boljše. Pozneje je žrtvoval kvaliteto za napad, ki pa ga je Schreiber zvrnil s tem, da je tudi on žrtvoval kvaliteto. Ob prekinitvi je imel Vidmar boljše pozicijo, doseči pa pozneje ni mogel ničesar in je moral nasprotniku dovoliti pol točke.

Stanje po 11. kolu: Kostič 7,5 (1), dr. Vidmar, Vuković 7, Preinfalk 6,5 (1), Pir, Tomovič, Vidmar ml., Bröder 6,5. Lešnik 6 (1), Schreiber 6, Filipčič, Avirovič 5, Petek 3 (1), dr. Kalabar 2, Rožič 1. — V prekinjeni partiji Kalabar : Furlani iz 9. kola je zaradi odsotnosti Furlanija dobil Kalabar celo točko.

Veliki fašistovski svet je potrdil združitev Albanije z Italijo

Izstop Albanije iz Zveze narodov

Rim, 14. aprila. o. Veliki fašistovski svet je na sinočni seji razpravljal o ponudbi albanskega ustavodajnega zbora, da se Albanija priključi Italiji in da svojo krono italijanskemu vladarju. Seja je bila kratka in so albansko ponudbo soglasno sprejeli. Po seji je glavni tajnik fašistovske stranke Starace iz balkona Beneške palače razglasil sklep o priključitvi Albanije k Italiji in zagotovila, da bo Italija s svojim orožjem varovala albanskemu narodu red, zagotovila napredek in branila tudi njegove meje. Za tem je na kratko spregovoril Mussolini, ki je dejal, da so zadnji dogodki sad italijanske voje, vere in moči. Italija bo do prijateljev razpoložena prijateljsko, do sovražnikov pa bo zavzela jasno sovražno stališče.

Po teh razglasilih so se začele po rimskih ulicah velike manifestacije organiziranih fašistovskih enot. Množice so odkorakale pred kraljevo palačo, kjer so vzklikale vladarja hiši. Kralj in cesar se je v spremstvu prestolonaslednika trikrat pokazal na balkonu in odzdravljaj ljudstvu.

Sklep velikega fašistovskega sveta o združitvi Albanije z Italijo je na današnji dopoldanski seji sprejela tudi italijanska vlada, jutri zvečer pa bosta ta sklep potrdili tudi obe zbornici.

Predsednik albanske vlade Deriaci je poslal Mussoliniju naslednje brzojavko:

»Kot predsednik vlade obnovljene Albanije sem tolažak soglasne volje albanskega naroda, ki vas danes navdušeno pozdravlja. Pošiljam vam naše misli,

našo globoko zahvalo in izraze brezmejnne vdanosti. Albanija izreka svojo voljo, da se za zmerom združi z Italijo v znamenju fašistovskih snopov in je ponosna, da se neločljivo združi z usodo velike fašistovske Italije.«

V nedeljo pride v Rim posebno albansko odpotništvo, ki bo ponudila italijanskemu kralju albansko krono.

Tirana, 14. aprila. o. Albanska vlada je na sinočni seji sklenila, da Albanija izstopi iz Zveze narodov. Sporočilo o tem sklepu je bilo takoj poslano tajništvu Zveze narodov.

Romunija je vetela angleške izjave o amstvu za njenemeje

Bukarešta, 14. aprila. AA »Timpul«, organa ministra za zunanje zadeve Gaŕcena, komentira včerajšnje izjave predsednika francoske in angleške vlade takole: »Prijateljske izjave angleških in francoskih državnikov lahko sprejmemo s popolnim zadovoljstvom. Prepričani smo, da bo ta prijateljski korak pomiril duhove naših sosedov, ker dokazuje, da so stvarni in prijateljski odnosi mnogo koristnejši od neustvarljivih sanj in nerazumljivih želj obnavljanja prelošlosti

Gradnja nove mariborske carinarnice naglo napreduje

Maribor, 13. aprila.

V Melju je začela naglo rasti iz tal mogočna zgradba nove mariborske carinarnice. Poslopje bo že maja meseca pod streho, prav tedaj bo dograjena in izročena v promet tudi že prva polovica skladišč, vsa dela na novi carinarnici pa bodo končana do jeseni, ko bo zgradba izročena svojem namenu. Novo carinarnico gradi mestna občina iz sredstev kaldrmskega sklada in v okviru velikega 15 milijonskega gradbenega načrta, ki bo v svoji popolni izvedbi eno največjih javnih del v Mariboru. Gradnja carinarnice predstavlja prvo etapo tega načrta, druga etapa bo obstojala iz zgraditve stanovanjskih vil za carinike med Kopitarjevo, Kersnikovo ulico in Tomšičevim dvorom, v tretji etapi pa se bodo uredile in tlakovale ceste okrog carinarnice in se bo zgradila nova cestna zveza, ki bo vezala Melje pod železniško progo z državno cesto v Košakih. Ta cestna zveza bo dobila posebno važen pomen potem, ko bo zgrajena tudi most čez Dravo med Me-

ljem in Pobrežjem, ker bo gotovo prevzela na sebe tudi del tranzitnega prometa, ki bo potekal od severa preko Maribora proti Dravskemu polju in Ptuj.

Načrte za novo carinarnico je izdelal mestni gradbeni urad, gradbena dela pa vrši tvrdka Just Gabrijevič iz Ljubljane. Dela so se že začela preteklo jesen, potem ko je mestna občina prevzela del vojaških skladišč pod Meljskim hribom, v katerih je imela carinarnica svoja skladišča v najemu. Del teh skladišč so že v jesen podrti ter so začeli pripravljati teren za novo stavbo. Pripravljalna dela so bila zelo obsežna, ker je teren izredno moker ter je bilo treba izvršiti obsežno drenažo, ki odvajala podtalno vodo v kanale. Lansko jesen so bili zgrajeni tudi temelji stavbe in podprtice, sedaj pa se zgradba naglo dviga ter bo meseca maja že pod streho. Ko bo zgrajena prva polovica novih skladišč, se bodo podrtla še ostala ter se bodo na njihovem prostoru sezidala nova.

Morilec Zabukovšek obsojen na smrt

Celje, dne 13. aprila.

Že včeraj smo obširno poročali o razpravi proti morilcu Juriju Zabukovšku. Popoldanski razpravi je prisostvovalo okrog 250 ljudi, ki so z vso pozornostjo sledili zasliševanju posameznih prič. Posamezne skupine prič je predsednik senata zaprisegel.

Značilna izpoved zdravnikov

Sodna izvedenca zdravnika dr. Steinfelser in dr. Perko sta podala prav značilni mnenji. Primarij dr. Steinfelser je mnenja, da je morilec Zabukovšek zastrupil Ivanko Zakrajšek s ciankali, ki trenutno povzročijo smrt. Dr. Perko je bil istega mnenja, pristavil pa je tudi, kakor tudi njegov tovariš primarij dr. Steinfelser, da je bila Ivanka obnem zadavljena. Dr. Perko je celo natančno opisal položaj, kakor je mogel Jurij zastrupiti Ivanko, jo nato zagrabiti z leva roko za vrstico in zadržati, a z drugo roko davil.

Orožniški poveljnik France Mekinda iz Štor je nato sodnikom opisal, kako sta morilca aretirala in ga rešila smrti, ker se je pri aretaciji hotel zastrupiti. Pri zasliševanju je Zabukovšek priznal, da je Ivanko zastrupil, da pa se jo je hotel le znebiti, ker mu ni bila simpatična. Glede denarja je Zabukovšek zatrjeval, da ga je skrnil sam pri Sovincevi, in sicer 7000 din. Popolnoma pa je zanikal, da bi priznal orožnikom, da je že v Ljubljani sklenil usmrtiti Ivanko. Med orožnikom in morilec se je pričel živahen dvogovor. Morilec se je kar dobro zagovarjal, na hitra vprašanja in odgovore orožnika pa je zašel v protislovja. Morilec je tudi njegovo izpoved smatral za neresničeno. Kozole Martin iz Rajhenburga, ki je poročen s sestro umorjenke, je izpovedal, da je bila Ivanka približno 3 mesece pri njemu. Nato je natančno opisal, kako je prišel Jurij v Rajhenburg, kakšen vtis je dobil pri sestanku Jurija z Ivanko, ki sta ga povabila. Kozole in njegova žena sta Ivanko in Jurija spremila o polnoči na kolodvor. Pred odhodom vlaka je Kozole ponovno opozoril Ivanko, da naj bo zares previdna. Dne 7. novembra je Kozole prejel dopisnico z Brezji, pisano v nemščini. Ivanka je bila takrat že mrtva, vključno temu pa je na kartici podpisal oba. Jurij je bil namreč to pot na Brezjo s Sovincevo. Nato je bila zaslišana sestra pokojnice Kozole. Koren Mihael, zlatarski mojster v Trobovljah, pri katerem je bil Zabukovšek pred umorom v službi, ni izpovedal ničesar obtežilnega.

Zavolovšek, vaicenec pri Korusu, je potrdil, da ga je Zabukovšek res poslal po ciankali ter ga poslal celo v lekarno, da bi mu kupil strupa. Tega pa fant seveda ni storil, četudi mu je Zabukovšek ponujal 20 din. Nato je Zabukovšek priznal, da je Ivanko resnično dal ciankali, zatrjeval pa je, da ga je sam 31 let užival.

Ob pol 5 je predsednik senata prekinil javno razpravo in proglasil tajno. Zaslišana je bila namreč Sovinceva, katero je moralo sodišče zaslišati zaradi očitnih vprašanj.

Po desetih minutah je bila zopet javna razprava. Predsednik senata dr. Vidovič je nato prebral več izpovedi posameznih prič in zaslišal brata pokojnice, kateremu je Ivanka posodila denar.

Razširjena obtožnica

Drž. tožilec g. dr. Rus je v obtožnici dodal, da je Zabukovšek Ivanko zastrupil s ciankali. Morilec pa je vztrajal pri svojem zagovoru. Ob pol 7 zvečer je dobil besedo državni tožilec, ki je pribijal dokaze o Zabukovškovi krivdi.

Po govoru morilčevega zagovornika se je senat umaknil k posvetovanju. Okrog 300 ljudi je z vso napetostjo in nervoznostjo pričakovalo tre-

Hervey Allen:

Antonio Adverso, cesarjev pustolovec

V teh širokih in suhih dolinah se je čas vlekel kakor v Futa Jalun, prestolnici Fulahov. Zdelo se je, da sploh ne teče. Noči in dnevi so sicer izpremenili barve pokrajini, toda čas sam je ostal neizpremenjen. S koščjo so se peljali samo mimo. Hliti so, kakor so mogli, toda zdelo se je, da ne pridejo nikamor. Ko so zavili proti zapadu proti Burgosu, je videl Antonio pri zadnji kmetiji vasi Quintapalla postavbo, ki mu je ostala v spominu kakor dobi duh tega kraja. Bil je neki deček, ki je slonel na svetlosivi steni.

Njegov plašč je bil od bokov naprej oguljen. Toda njegove ravne noge, trdne in rjave, kakor da je Arabec, so bile izprožene ob zidu. S prekritimi rokami, s katerimi je z mogočno kretnjo ovil okoli ramen gornji ostanek plašča, je stal ponosno in zmagovalno ter gledal s svojimi črnimi, diamantnimi očmi od sonca ožgano ravnino Leon. Kadar bo prišel čas, bo imel otroka, ki ga bo nadomestil na njegovem prostoru pri zidu. Z nepopisnim zaničevanjem in brežbržnostjo je gledal v kočijo, ki je vozila mimo in iz ozkih, neveselih ustnic se mu je izvil običajni: »Voya uested con Dios.«

V Burgosu so ostali dalj časa. Godoy je bil gotovo obveščen o njihovem prihodu po francoskem poslanstvu v Madridu, kajti kraljeve oblasti so bile naravnost vsiljivo prijazne. Vso družbo so namočili in oskrbovali Alkalidi. Seveda prej slavnostno kot pa domače in prijetno. Godoyev pismo, ki je prišlo za Ouvrarda, so mu dostavili na brokatni blazini. S to praznimi in obrabljenimi besedami mu je voščil dobrodoščilo. Toda zviti kraljičin ljubljenc, ki je tedaj vladal Španijo prav za prav z vso avtoriteto svoje gospodarice in njenega moža, ne samo kot prvi minister, je bil dovolj previden, da sicer ni napravil ničesar več. Ponudil mu je oboroženo častno spremstvo, v leti sapi pa mu je tudi nasvetoval, naj svoj prihod v Madrid izvrši v popolni tajnosti, da bi se izognil pregodnemu nasprotovanju njegovim načrtom.

Iz tega razloga je Ouvrard odšel inkognito v El Paradar del Dorado, najboljšo gostilno v mestu, in se v svoji duševni revščini popolnoma prepustil razkošju telesnega uživanja in zapravil denar za mocos in muhabe, dokler ni Juan posegel vmes.

»Vse skupaj amohadas, limpias con sus fondas in podobne

196

drobnarije vam lahko prinesem za en nasmešek ali za cigaro, ali z eno samo besedo, senor. Ali niste še nikoli slišali, da plača pravilneje za en grozd več kakor varčen človek za cel zabo. Milili bodo, da ste neumni, če boste tako razmetavali denar.

»Saj tudi sem,« je rekel bankir. »Pošljite po gospoda Adversa. Strah me je biti sam.«

Ko je Antonio prišel v sobo, mu je Ouvrard položil, da je v svoji notranjosti že od Pariza razdvojen.

»Ne smejte se mi,« je dejal, »zagotavljam vas, da je tako. Ne morem vam to drugače povedati. Trenutno sta v meni dve osebi namesto ene same. To pomeni, da sem jaz lahko ena od obeh oseb. Do sedaj se še nisem odločil, katera oseba naj bom. Ali lahko ostanem tisti, ki ga poznate vi, J. G. Ouvrard, finančnik — ali pa oni drugi, ki se zanima samo za čevlje.«

Njegove oči so žarele in postavil se je pokonci. »Nekaj moram napraviti. Od Pariza sem sem vedno bolj »drugi«. V tuji okolici je vedno lažje pridobiti tla. Za božjo voljo, napravite vendar kaj za Ouvrarda! Potisnili so me v stran.«

Tako je doživel Antonio v Burgosu zanimiv intermezzo. Prvo »zdravilo«, ki se ga je spomnil za Ouvrarda, je bilo vino. Ouvrard je bil s tem zadovoljen. Duhovnika in kopeli ni mogel videti. Odklanjal je tudi tobak. Toda napil se je in je ostal nekaj dni, pod vplivom malage z žganjem, mirno v postelji. Ko se pa je spet prebudil, je moral biti nekdo v njegovi bližini, kajti tedaj je bil zelo ubog. Juan in Antonio sta se pri njem menjavala.

V svojem prostem času je imel Antonio dovolj prilike, da si dobera ogleda Burgosu. To je bilo prvo špansko mesto, ki si ga je imel veselje ogledovati. Tu je našel vsaj ostanke in pravilice tega, kar je iskal. Burgos, Palada Španije, domovina in grob Sida, Burgos, skrinja Marije. Nikdar več ga ni pozabil: štrleči grad nad mestom, mogočna katedrala, ki se je dvigala visoko iznad v polkrogu stisnjenih hiš, montanas v ozadju, stari nasipi in v zelenjem porasli bregovi Arlansona ob njihovem vnožju.

Medtem ko je Ouvrard ležal v svoji vinski omotici in premišljal »kateri človek naj bi bil, je Antonio ugotovil, kdo je bil, oziroma bi lahko bil on pred sto leti. Preiskal je mesto od trga s preprostim vodnjakom do vrat Santa Maria, kjer je štrlela podoba Brezmadežne visoko kviku nad utrdami na rečni strani in spominjala vsakogar, da je prišel v njeno mesto.

V resnici je našel na vsakem količnjaku mogočem trgu v Bur-

Ljubljana od včeraj do danes

Ob teh lepih pomladanskih dneh si človek takole v zgodnjem popoldnevem kar zaželi, da bi bil kje na deželi. V mestu vidiš, da prihaja pomlad skoraj le po tem, da zeleni drevje, da si pestrne upajo z vozički pod mlo nebo, da ljudje odlagajo suknje in da se ženski svet prikaže v pisanih oblačilih in s klobuki, ki so jih bili v pustih zimskih dneh s polno fantazijo potuhli duhoviti modni mojstri na obah plateh oceana. Drugače pa ni skoraj sprememb. Asfalt ostane asfalt, v zidovju brez presledka ni vrzeli, v katerih bi se utegnulo kaj menjati zaradi izpremenjenega letnega časa. Tam na deželi pa je vse drugače. Polja, ki so prav do zadnjega časa ostala zapuščena, postanejo spet obiljena. Novo življenje se začne na njih s poljskim delom. Plug prevrača črne brazde, spočita zemlja zadiši. Hrib in dol pogrne svetlozelena preproga. Kmet hodi za plugom, živini se kadi iz nozdrvi, za oračem pa tekajo ptice in pridno hlatajo za mrčesom. Visoko v zraku se že oglašajo škrljanci. Daleč tam za polji in za črno progo gozda se v opoldanski bleščavi širi mogočni zid gorjskega lanca, po temenih se snežnobel, v pobočjih še popraskan z belimi lisami. Poldne zazvonijo pri domači cerkvi. Orač izpreže, si z rokavom obriše potno čelo, se odkrije in zmoli angelski pozdrav. S tehničnimi koraki se nato odpravi k vozu, vpreže živino in se odpravi po kolovozu v vas. Kosilo se že kadri na mizi. Jed diši. Ko je lakota potešena, ta ali oni še malo pokrkli okrog hiše, v blevu in v šupi, marsikakšno reč je treba opraviti. Potlej pa se za nekaj časa vsede na klop pred hišo ter se brez misli in besed preda dnevu in prijazno gorkemu soncu. Ni mu treba obdnevati domače pokrajine, sama mu preplavlja dušo: globoko v njem je zakoreninjena ljubezen do nje, čuti jo, ni mu treba o njej razmišljati in si jo sam pri sebi hvaliti. Šele, kadar je preč od domačih tal, jo začuti in bolečina v srcu mu pove, kako je bil nanjo navezan. Zdaj pa si vzemite nas enega, da sede takole ob opoldanski uri po kosilu zraven njega na klop in se zagleda v njen spomladanski, svatovski sijaj. Mlada trava je ozelenela, drevje se je obleklo v zeleno, praznično obleko, majhna, pisana očesca cvetja mežikajo iz zelenja. Teman je še hrib. Z grča pozdravlja cerkev, doli na vasi se že prve češnje pripravljajo k cvetenju. Vas se širi v mirnem krogu. Strehe blišče v soncu, rodostne glasove prinaša ododot pohleven veter v breg. Mlačen je in vzemirja srce kakor bi prinašal človeku slutnje in obljube radosti za bližnji bodočnost. Okrog hiše se že oglašajo drobno čvkanje. Koklja prepeljava črna in rumena piščeta. Nebo je jasno, sijajno sinje, na daljnem obzorju skrilnato belo. Cadasta črta onkrajnih gora se kaže zamolko siva v opoldanski prigrevice. Mešan, ki opoldne doma sede pred hišo ali si napravi udobno na balkonu, če ga že ne zanesne pot v park, si marsikdaj zaželi te dni, da bi lahko posedel na deželi kje pred kmečko hišo, kar takole praznično seveda. Prepustil bi se idili, ne bi ga mogla prevzeti topa zamišljenost, ki prevzame človeka, ko je vse dopolne pregaral sredi njiv in si zdaj po kosilu položi zdelane, vroče dlani na kolena, da se malo odpodijejo, preden bodo znova prijele za težko delo.

Tako pa mešan zaide le ob nedeljah tja na deželo in še takrat najde časa za vse drugo, samo za to ne, da bi malo po pameti posedel in pogledal okrog sebe v mirni zbranosti. Navadno se preganjajo nedeljski izletniki kar vprek čez travnike, rujejo cvetje, poležavajo po travi, vriskajo in pojo in puste za seboj toliko smeti kakor bi jih truma kmetov niti ob malem žeganju ne bi mogla pustiti pri »stantih«.

Nenadna egiptovska tema

Snoči so spet nastale močnejše v Ljubljani lokalni električni napeljavi. Te močnejše so pripeljale s seboj nekaj pravih zanimivih posledic. V teh burnih časih, ko svet požira besede vodilnih političnih mož kakor bi bile samo razodetje, je marsikak Ljubljančan zvečer sedel k radijskemu aparatu, da bi zvedel, kaj je bil povedal znameniti »dežniški mož« Chamberlain. Nekaj časa je res lahko lepo poslušal, pa ga je kar na sredji zmotil spak. Takole nekaj pred polsedmo uro zvečer so žarnice omagale. Tisti, ki so delali, so se kmalu znašli v temi. Kjer ni bilo pri hiši za vsak slučaj pripravljene petrolejke ali sveče, so morali delo kar ustaviti. Drugod pa so si pomagali z lučjo, s kakršno so si svetili naši dedje. Prav zabavno je bilo pogledati ta čas v naše lokale. Celotam, kjer se zbira najimenitnejša gospoda, ki je navedena na bleščečo svetlobo modernih »Tungsram« žarnic z dvojno vijajnico, po nekaterih ljubljanskih elitnih kavarnah sredi mesta, so na mizicah temno brlele sveče. Prav skrivnostno je učinkoval ta pogled, nekdo, ki je šel mimo in pogledal skozi okno, je dejal, da se mu zdi ta »svečna skupščina« podobna kakšnemu

občnemu zboru mrlakarjev ali pa britofu o prazniku mrtvih zvečer. No, sredi mesta so vse te nevsene reči trajale le kakšno dobro uro, potem pa je spet zagorela elektrika in so se sodobnejšemu svetilu morale umakniti starokopitna, pa zato bolj zanesljiva, ki nikdar ne odpovedo, čeprav niso tako bleščeča. Ta čas je elektrika večkrat poskušala spet priti do besede; žarnice so počasi žarele, svetloba pa je omahovala in nazadnje spet izginila. Končno je sredi mesta le korajžno zagorela. Nekateri meščani so ta čas delali že salabolsko učene razlage: menili so, da gre najbrž za kakšno nenapovedano preskušanje, kako bi mesto izgledalo, če bi doživelo letalski napad. Pa še več drugih takih »pogrnacij« je doživelo snoči svojo rojstno uro. Nazadnje te razlage v splošnem današnjem razpoloženju niso prav za prav nič čudne.

Na periferiji, zlasti tam doli pod farnim trnovskim zvonom, pa je egiptovska tema trajala še pozno v noč. Le iz hišnih oken, ki pa so bila večinoma zavešana, je prihajala oklevajoča svetloba. Ulice pa so bile docela temne, zlasti še, ker zdaj na nebu ni lune. Človeku se je zazdelo kakor bi hodil ob pozni nočni uri skozi vas, tako je bilo vse v kraju neznano in čudno.

Za tiste, ki se vozijo s tramvajem

Davi smo prejeli od tehničnega vodstva električne cestne železnice obvestilo, da bo zaradi lokalnih motenj v omrežju visoke napetosti, danes tramvaj vozil s polovično brzino. Pričakujejo pa, da bodo še danes do večernih ur odseverili vse motnje, tako da bo drevi že vse spet v starem redu. Toliko, da si tisti, ki se vozijo običajno s tramvajem, ne bodo brez potrebe in neutemeljeno belili glav in se pritoževali.

Novi gostje v bolnišnici

Delavka B. V., ki se ni počutila dobro, je vzela malo preveč praška za pomirjenje, pa ji je med delom postalo slabo, tako da so jo morali reševalci odpeljati v ljubljansko bolnišnico.

Mesarski pomočnik pri Maroltu v Ljubljani, Milan Kadič, se je pri delu vsekaj v desno roko. S kolesom se je peljal Suštaršč Franc, mizar-ski pomočnik iz Ljubljane, pa je padel in se potolkel ter si epahnil roko.

Zjutraj je odšel iz ljubljanske bolnišnice, kjer so ga obvezali in mu nudili potrebno zdravniško pomoč, poštar Jože Mejač, ki je ob odhodu povedal tole:

Včeraj popoldne se je peljal s kolesom po Šmartinski cesti. Tam na Šmartinski cesti je stala gruča mladih fantov, ki so postavili okrog in se prešerno smejali. Kar na lepm pa je v postarja priletel kamen, za prvima pa se je vsula kar prava toča. To pa še ni bilo dovolj. Priskočil je neki fant in postarja močno udaril s palico. To pa je bilo dovolj. Mejač je pognel iz žepa revolver in ustrelil ter zadel v nogo tik pod zadnjico fanta R. V., služiteljevega sina s Šmartinske ceste. Brž so se pripeljali reševalci, ki so fanta naložili na avtomobil. Tudi poštar Mejač se je moral napoliti v bolnišnico po zdravniško pomoč. Davi pa je bil že odpuščan, da se bo zdravil v domači oskrbi. Ta dogodek prinašamo seveda brez komentarja. Merodajni bodo itak morali preiskati vso zadevo ter natančno ugotoviti kako in zakaj.

Smrtna nesreča v St. Vidu nad Ljubljano

Snoči okrog devetih zvečer je prišlo na križišču banovinske in državne ceste, malo naprej od Ljudskega doma, do težke prometne nesreče, ki je zahtevala človeško življenje.

Ob tej uri se je peljal s svojim avtomobilom iz Ljubljane proti Bledu zdravnik dr. J. Benedik. Nasproti mu je privozil s kolesom pri križišču v Sentvidu upokojeni železničar Klinec Martin iz Vižmarji.

Nesreča je hotela, da sta avtomobil in kolo trčila. Kolesarja je vrglo s ceste ter je obležal v nezavesti. Avtomobilist dr. Benedik je nemudoma telefoniral ljubljanski reševalni postaji, ki je takoj poslala svoje moštvo z avtomobilom na kraj nesreče ter naložila po nesrečarja. V ljubljanski bolnišnici so zdravniki ugotovili, da ima kolesar udrti lobjanjo zlomljeno nogo in še več drugih poškodb po telesu. Njegovo stanje je bilo brezupno (ta je kmalu po prevozu v bolnišnico tudi izdihnil).

Kakor so nam zatrili v Sentvidu, gre za nesrečo, kjer je igral glavno vlogo predvsem nesrečni slučaj. Ovinek je tam od sile oster morda sta vrhu tega oba, avtomobilist kakor tudi kolesar, ponoči za spoznanje hitro vozila Seveda bo podrobnosti natančno ugotovila preiskava. Smrtno ponesrečeni upokojeni železničar zapušča užaloščeno rodbino. V Sentvidu in Vižmarjih je imel mnogo prijateljev, k so ga cenili kot mirnega, značajnega moža.